

Welk toetsingskader kan gebruikt worden voor de vaststelling van trillingshinder?

1. Inleiding, probleemstelling en opzet

Een aantal jaren geleden verschenen in *TMA* enkele artikelen over het probleem trillingsschade en trillingshinder.¹ Dit mede rondom een door het IMS georganiseerde studiedag. Het onderwerp bleek toen op warme belangstelling te kunnen rekenen, vooral vanuit de richting van het openbaar bestuur maar ook vanuit de advocatuur waren er mensen die zich in het onderwerp verdiepten. Uit onderzoek uit de jaren '90 van de vorige eeuw was immers gebleken dat zes tot acht procent van de bevolking last zou hebben van trillingen, geen gering aandeel van de samenleving.² Toch is het daarna betrekkelijk stil gebleven zowel in de literatuur als ook in de rechtspraak.

Dat roept de vraag op of over het algemeen in de gevallen waarin trillingsschade en/of trillingshinder zich voordoet, een door alle partijen bevredigende oplossing gevonden wordt. Bijvoorbeeld doordat de trillingsbron aangepakt wordt door aanpassingen aan het wegdek te verrichten, waardoor de aanwezige hinder beperkt wordt. Of doordat in voorkomende schadegevallen de schade vergoed wordt, bijvoorbeeld in de vorm van een schikking. En als deze schikkingen inderdaad met regelmaat getroffen worden, zijn deze dan in overeenstemming met het 'objectieve' recht, zelfs al zou dat 'objectieve recht' wat betreft deze omstandigheden nog gearticuleerd moeten worden. Platter gezegd: de vraag is of deze schikkingen over het algemeen in het belang zijn van de individuele burger nu deze zich geplaagd ziet tegenover overheden en grote verzekeraars en er op zich misschien wel verstandig aan doet om eieren voor zijn geld te kiezen in plaats van het gevecht aan te gaan met professionele *repeat-players*. Te meer omdat een beetje procedure veel tijd in beslag kan nemen en zo ingewikkeld kan worden dat men makkelijk de weg kwijtraakt in het woud van procedurele regels.

De hamvraag is (nog steeds) welk regelkader gebruikt dient te worden voor de vaststelling of er in een gegeven geval sprake is van onaanvaardbare trillingen. Over het algemeen lijkt het zo te zijn dat als het gaat om schade veroorzaakt door trillingen, de SBR-richtlijn A (vóór 2003: SBR-richtlijn 1) algemeen geaccepteerd is. Dus niet alleen in 'de industrie' maar ook bij overheden en rechtbanken.³ Wel moet opgemerkt worden dat de Hoge Raad zich helaas kennelijk nog nooit heeft kunnen uitlaten over deze normen.

Als het gaat om (de vaststelling van) hinder door trillingen, dat wil zeggen hinder *alleen* zonder dat er fysieke schade ontstaat aan gebouwen, is het echter minder duidelijk. Er bestaat in ieder geval geen Wet trillingen of Wet trillingshinder. In de Wet geluidhinder (Wgh) van 6 februari 1976 werd in artikel 1, lid 5 wel een mogelijkheid geboden om trillingen op een wettelijke manier te regelen. De tekst van het lid luidt: "Bij algemene maatregel van bestuur kan worden bepaald dat trillingen en trillinghinder voor toepassing van de daarbij aan te wijzen hoofdstukken van deze wet of onderdelen daarvan met onderscheidenlijk geluid en geluidhinder worden gelijkgesteld". Echter de Wgh is op 1 januari 2007 gewijzigd en het oude lid 5 is verdwenen. In paragraaf 8.4 van de Memorie van toelichting bij de nieuwe Wgh is hierover het volgende opgenomen: "De afzonderlijke bevoegdheid in de Wet geluidhinder (artikel 1, derde lid) om ook toepassing te geven aan de wet ten aanzien van trillingen en trillinghinder komt in dit wetsvoorstel te vervallen. In de praktijk is van deze bevoegdheid geen gebruik gemaakt. De praktijk heeft voldoende aan de niet wettelijke richtlijnen voor de beoordeling van trillinghinder". De opstellers van de Wgh vinden dus dat de bestaande niet wettelijke richtlijnen voldoen. Deze niet wettelijke richtlijnen zijn de SBR-richtlijn B (vóór 2003: SBR-richtlijn 2) en de Handreiking industrielawaai en vergunningverlening (1998).

De in de Handreiking genoemde toetsingswaarden wijken (sterk) af van de waarden uit de SBR-richtlijn B. Twee

* Mr J.A.I. Wendt, is wetenschappelijk medewerker aan de Erasmus Universiteit Rotterdam, Faculteit der Rechtsgeleerdheid, en was secretaris van het voormalige Instituut voor Milieuschade. C.J. Ostendorf is senior projectleider milieu bij Cauberg-Huygen Raadgevende Ingenieurs BV te Maastricht en is mede auteur van de SBR-richtlijnen A, B en C.

1 Zie A.J.S. van Beurden, 'Wegbeheer zonder drempelvrees. Visie van de wegbeheerder', *TMA* 2000/5, p. 127 e.v., P.C. van Staalduinen en P.H. Waarts, 'Trillingen – De beoordeling op basis van normen en richtlijnen.' *TMA* 2000/5, p. 130 e.v., B. Maat en J.M. van Dunné, 'Trillingen, schade en aansprakelijkheid naar burgerlijk recht', *TMA* 2000/6, p. 157 e.v. en J.J. Puijster en J.J. Velthuis, 'Praktijkgevallen en verzekeringstechnische aspecten', *TMA* 2000/6, p. 168.

2 Zie Staalduinen en Waarts, a.w., p. 131.

3 In genoemde literatuur ging men daar in ieder geval van uit. Wat rechtspraak betreft kan verwezen worden naar de zaak 'Boarnsterhiem' (Een procedure waarvan men in de wandelgangen zegt dat daar zo'n beetje iedere deskundige in Nederland bij betrokken geweest is) waarin de betekenis van de SBR-richtlijn 1 in ieder geval niet ter discussie stond. Zie Rechtbank Leeuwarden 14 november 2007, LJN BB8114, 59614 / HA ZA 03-573, als laatste ons bekende uitspraak in een lange reeks waarvan niet alles gepubliceerd is. Ook in het hieronder aangehaalde arrest van het Hof Arnhem (par. 2.1) stond de status van de SBR-richtlijn 1 niet ter discussie. Verder kan nog genoemd worden Rechtbank Middelburg 31 januari 2007, LJN AZ8958, 51453 HA ZA 06-080.

mogelijke toetsingskaders betekent dat er een keuze moet worden gemaakt door het bevoegde gezag op het moment dat trillingen een rol gaan spelen in een Wet milieubeheer-vergunning. Daarnaast kan in het civiele recht de vraag opkomen volgens welke (inhoudelijke) normen vastgesteld kan worden of er sprake is van onrechtmatige trillingshinder. Ook daar is er sprake van een mogelijke keus tussen verschillende kaders. Deze keuze is het centrale probleem dat wij hier aan de orde willen stellen.⁴

Het is van belang om erop te wijzen dat het begrip 'hinder' in het civiele recht normaal gesproken betrekking kan hebben op zowel materiële als niet-materiële aspecten van schade. Bij trillingshinder heeft men het echter in het algemeen over hinder die niet tot fysieke schade leidt (aan zaken) maar slechts door personen ervaren kan worden. Dat maakt dat het lastig(er) is om langs objectieve maatstaven te bepalen of er in een gegeven geval sprake is van trillingshinder. Daar komt bij dat ook 'subjectief' ervaren hinder kan leiden tot materiële schade bijvoorbeeld in de vorm van gedeelde inkomsten omdat iemand door de hinder (gedeeltelijk) arbeidsongeschikt wordt. De bepaling van de omvang van de schade is echter een probleem dat in het recht in zijn algemeenheid speelt en hier daarom verder niet aan de orde komt. Het zou wellicht meer bespreking verdienen als nadere jurisprudentie daar aanleiding voor gaf. Vooralsnog dient er echter in de eerste plaats duidelijkheid te komen over de vraag volgens welke normen trillingshinder vastgesteld kan worden.

Ter inleiding gaan wij in paragraaf 2 in op enkele technische aspecten die behoren bij trillingen. In deze paragraaf geven wij uitleg over begrippen als $V_{\max}$ en V_{per} , gaan wij in op de verschillen en overeenkomsten tussen de SBR-richtlijn B en de Handreiking en komt de relatie tussen trillingssterkte en de hinderbeleving aan de orde.

Met die kennis is het makkelijker om de (delen van) de relevante rechtspraak te kunnen begrijpen. In paragraaf 3 wordt namelijk een overzicht gegeven van de ons bekende relevante rechtspraak waarin de vraag speelt met welke normen trillingshinder vastgesteld kan worden. Wij hebben niet de pretentie daarmee volledig te zijn. In de eerste plaats niet omdat wij niet uitsluiten de reguliere databanken (*Rechtspraak.nl*, *Data juridica*, *NJ*, *NJF*, *Opmaat*, *Raad-vanState.nl*, «JB», *AB*) niet efficiënt genoeg doorzocht te hebben maar in de tweede plaats niet omdat wij niet weten of alle relevante jurisprudentie in deze databanken opgenomen is. In het licht van het arrest van het Hof Arnhem, zoals hieronder aangehaald, is die gedachte licht verontrustend (zie par. 3.1).

Er wordt afgerond met een conclusie (paragraaf 4). Daarin wordt stilgestaan bij de vraag of er een vaste lijn te ontdekken is in de besproken rechterlijke beslissingen en wordt aangegeven welke ontwikkeling volgens ons op dit gebied wenselijk zou zijn. Daarnaast wordt gesteld dat het wenselijk is om te komen tot één gangbaar normenstelsel zodat problemen met de verschillende normen zoals die zich nu voordoen in de toekomst, vermeden kunnen worden.

2. De verhouding Handreiking en SBR- richtlijn B nader beschouwd

2.1 Hoe werkt de beoordeling?

Een trilling is een fysisch verschijnsel dat op verschillende manieren beschreven kan worden. Voor de beoordeling van de trillingssterkte is het prettig als de trillingen worden uitgedrukt in een getalswaarde die een relatie heeft met de hinderbeleving. Hoe hoger het getal, hoe groter de mate van hinder. Zowel de Handreiking als de SBR-richtlijn B (ook wel SBR B) maken gebruik van hetzelfde soort getal om de trillingssterkte te beoordelen maar het verschil tussen beide documenten zit hem in de toetsingswaarden (zie ook tabel 1 in paragraaf 2.3).

Beide documenten gaan uit de van de *maximale trillingssterkte* in een periode ($V_{\max}$) en eventueel van de *gemiddelde trillingssterkte* over een periode (V_{per}). De wijze waarop $V_{\max}$ moet worden bepaald, wordt uitgebreid toegelicht in de SBR B. De Handreiking verwijst voor dit doel eenvoudig weg naar de SBR-richtlijn 2 (nu B).

De beoordeling van de trillingssterkte gebeurt in twee fasen:

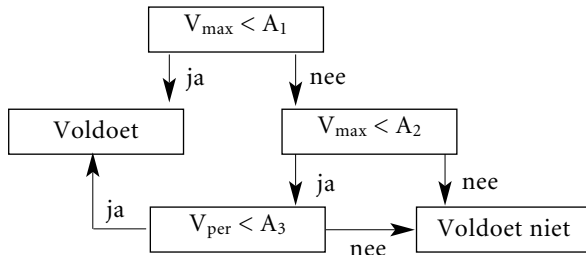
1. toetsing van de hoogste trillingssterkte in een periode ($V_{\max}$);
2. indien nodig een aanvullende toetsing van de gemiddelde trillingssterkte (V_{per}).

De beoordeling van $V_{\max}$ vindt mogelijk in drie fasen plaats:

1. toetsing van $V_{\max}$ aan de laagste streefwaarde A_1 . Als $V_{\max}$ kleiner is dan A_1 , dan wordt voldaan aan de toetsingswaarden. De trillingssterkte is dan zo laag dat ze onbepaald mag voorkomen. Hinder valt daardoor niet te verwachten. Een verdere beoordeling van de trillingssterkte is niet meer nodig;
2. als $V_{\max}$ groter is dan A_1 dan volgt toetsing aan de bovenste streefwaarde A_2 . Als deze waarde wordt overschreden, ook al treedt dat maar één keer op in een periode, dan wordt niet voldaan aan de streefwaarden. De trillingssterkte is zo hoog dat zelfs bij een incidentele gebeurtenis al hinder kan worden verwacht. Bij overschrijding van A_2 is een verdere beoordeling van de trillingssterkte evenmin nodig;
3. als $V_{\max}$ groter is dan A_1 maar kleiner is dan A_2 , dan gaat de duur van de trillingen een rol spelen. De trillingssterkte kan tot hinder leiden als ze te lang voorkomt. Dit komt tot uitdrukking in de beoordeling van de gemiddelde trillingssterkte over een periode, V_{per} die wordt vergeleken met de streefwaarde A_3 . V_{per} wordt berekend en hierin worden alle trillingen meegenomen die groter zijn dan de waarde 0,1. Deze waarde geldt als de voelbaarheids-grens voor trillingen.

⁴ Door Staaldunin en Waarts, a.w., p. 135 is toen ook al aandacht besteed aan dit probleem, met name in het licht van de verhouding tussen de SBR-richtlijn 2 en de Handreiking industrielaawaai. Zij plaatsten in hun bijdrage grote vraagtekens bij de Handreiking: "Daarmee bestaat de mogelijkheid om in woningen in gebieden met overwegend bedrijfsmatige activiteiten en industrieterreinen trillingsterkten toe te laten, waarvan de toelaatbaarheid, met name in de nachtperiode, uit milieuhygiënisch oogpunt zeer discutabel is."

Voor zowel de Handreiking als de SBR-richtlijn B vindt de beoordeling van de trillingssterkte dus volgens onderstaand schema plaats:

2.2 Verschillen tussen de Handreiking en de SBR-richtlijn 2 of B

Naast het verschil in de toetsingswaarden, waarover meer in de volgende paragraaf, bestaan er nog meer verschillen tussen de Handreiking en de SBR 2 of B. Een aantal voor ons onderwerp belangrijke verschillen wordt onderstaand beschreven.

1. De Handreiking is specifiek bedoeld om gebruikt te worden voor het milieuaspect 'geluid' bij vergunningverlening in het kader van de Wet milieubeheer en geldt daardoor voor inrichtingen (bedrijven of bedrijfsmatige activiteiten). Omdat geluid en trillingen vaak aan elkaar gerelateerd zijn (een bedrijf dat geluid veroorzaakt kan ook trillingen veroorzaken) is het logisch om naast geluid ook een hoofdstuk over trillingen op te nemen. De behandelende ambtenaar kan dan met één naslagwerk volstaan. De Handreiking is niet bedoeld om bijvoorbeeld trillingen ten gevolge van wegverkeer over de openbare weg te beoordelen want een weg is geen inrichting. De SBR-richtlijnen zijn niet geschreven voor een bepaald soort trillingsbronnen maar kunnen gebruikt worden om trillingen in het algemeen in een gebouw te beoordelen. Uit de jurisprudentie volgt eveneens dat de SBR-richtlijn B toegepast mag worden voor inrichtingen. Het toepassingsgebied van de SBR-richtlijn B is daarmee groter dan dat van de Handreiking.
2. Een ander fundamenteel verschil bestaat uit de differentiatie in toetsingswaarden. Beide documenten maken onderscheid tussen verschillende toetsingswaarden onder verschillende omstandigheden. De Handreiking kijkt daarbij naar de locatie van een woning of geluidgevoelig gebouw. Uit de in paragraaf 3 behandelde jurisprudentie zal blijken dat men voor woningen op een industrieterrein hogere waarden toelaat dan voor een woning in een rustige landelijke omgeving. Deze differentiatie naar locatie van de woning is geheel conform de denkwijze die in 'vergunningenland' gehanteerd wordt bij geluid. Ook daar wordt gekeken naar het omgevingsgeluid waarop de geluidvoorschriften vervolgens worden aangepast. Vanuit dat oogpunt is het begrijpelijk dat de opstellers van de Handreiking voor deze vorm van differentiatie hebben gekozen. Bovendien hebben zij hun keuze gemotiveerd op basis van de toen relevante jurisprudentie (periode 1993 tot 1997). Voor de SBR-richtlijn B geldt het hinder-
3. Door de koppeling van de Handreiking met de Wet milieubeheer, gelden de toetsingswaarden in de Handreiking alleen voor woningen of geluidgevoelige bestemmingen. Omdat de SBR-richtlijn B differentieert in de functie van een gebouw, is het logisch dat er meerdere gebouwtypen zijn opgenomen. Naast woningen zijn aparte toetsingswaarden opgenomen voor kantoren, onderwijs, bijeenkomstgebouwen en kritische ruimten. In het kader van vergunningverlening kunnen vanuit de SBR-richtlijn B verschillende eisen worden opgenomen waarmee zowel woningen als bijvoorbeeld kantoren worden beschermd. De Handreiking biedt deze mogelijkheid niet hoewel uitspraak IV in de volgende paragraaf anders doet vermoeden.
4. Binnen de SBR-richtlijn B vindt nog een differentiatie plaats in toetsingswaarden en wel op basis van de situatie in combinatie met het type trillingsbron. In het type trillingsbron wordt onderscheid gemaakt tussen continue bronnen zoals machines die gedurende langere tijd in werking zijn en kortdurende herhaald voorkomende trillingen zoals verkeer. Voor de continue bronnen geldt daarbij één set van toetsingswaarden die afhankelijk is van de gebouwfunctie. Voor kortdurende herhaald voorkomende bronnen wordt onderscheid gemaakt tussen een bestaande en een nieuwe situatie. Voor beide situaties geldt een aparte set van toetsingswaarden, weer gedifferentieerd op gebouwfunctie. De toetsingswaarden in de bestaande situatie zijn hoger dan in de nieuwe situatie. Bij de bestaande situatie is er namelijk van uitgegaan dat een bepaalde mate van gewenning is opgetreden, zodat een wat hogere trillingssterkte is toegestaan.

2.3 Het effect van het verschil in toetsingswaarden

Het effect van het verschil in toetsingswaarden kan het best geïllustreerd worden aan de hand van een aantal voorbeelden. De verschillen in toetsingswaarden worden tot uitdrukking gebracht in tabel 1. Hierin zijn de streefwaarden voor de gebouwfunctie ‘wonen’ uit de SBR-richtlijn B vergeleken met de richt- en grenswaarden uit de Handreiking voor een woning gelegen in gebiedscategorie 2, de categorie die als standaard wordt aanbevolen in de Handreiking.

Document	Dag			Avond			Nacht		
	A ₁	A ₂	A ₃	A ₁	A ₂	A ₃	A ₁	A ₂	A ₃
Richtlijn B (wonen, continue bron)	0.1	0.4	0.05	0.1	0.4	0.05	0.1	0.2	0.05
Handreiking (cat. 2)	0.15	2.5	0.07	0.15	1.5	0.07	0.1	0.2	0.05

Tabel 1: vergelijking streefwaarden SBR-richtlijn B en Handreiking

Wat onmiddellijk opvalt is het grote verschil voor de waarde A₂ in de dag- en avondperiode. In de dagperiode staat de Handreiking een factor 6 hogere trillingssterkte toe dan de richtlijn. In de avondperiode bedraagt het verschil bijna een factor 4.

In de nachtperiode zijn de toetsingswaarden echter gelijk. De waarden voor A₁ en A₃ komen in de dag- en avondperiode redelijk met elkaar overeen. De waarden in de Handreiking zijn daarbij iets hoger.

Uit paragraaf 2.1 blijkt dat de trillingssterkte V_{max} wel hoger mag zijn dan de streefwaarde A₁ maar niet hoger mag zijn dan A₂. Bovendien mag V_{per} niet groter zijn dan A₃. Als de trillingssterkte bijvoorbeeld 2,4 bedraagt, mag ze ten hoogste 30 seconden voorkomen in de dagperiode en moeten alle andere trillingen lager dan 0,1 zijn. Alleen dan voldoet de gemiddelde trillingssterkte V_{per} aan de waarde voor A₃. Daaruit valt al af te leiden dat de extra hoge waarde voor A₂ uit de Handreiking voor een bedrijf maar zeer beperkt bruikbaar is. Een bedrijf kan dus nooit de hele dagperiode trillingen met een sterkte van 2,4 veroorzaken. Weliswaar is de maximale trillingssterkte dan lager dan A₂ maar de gemiddelde trillingssterkte bedraagt dan ook 2,4 en is veel hoger dan A₃. De sterke trillingen van 2,4 duren dus te lang.

Een ander voorbeeld om het effect van de verhoogde waarde voor A₂ inzichtelijk te maken. Stel dat een bedrijf in werking is tussen 07:00 en 19:00 uur (dagperiode) en daarbij een continue trilling veroorzaakt met een waarde van 0,12. Dit betekent dat V_{max} (hoogste trilling) gelijk is aan 0,12. V_{per} bedraagt in de dagperiode eveneens 0,12 omdat het bedrijf de gehele dag met een continue trilling in werking is. Als de beoordeling van de trillingssterkte plaatsvindt op basis van de SBR-richtlijn B dan geldt dat:

- V_{max} (0,12) in de dagperiode groter is dan A₁ (0,1);

- V_{max} kleiner is dan A₂ (0,4);
- V_{per} (0,12) moet worden getoetst aan A₃ (0,05).

Dit bedrijf voldoet in de dagperiode niet aan de streefwaarden uit de SBR-richtlijn B. Een Wet milieubeheer-vergunning kan daarmee niet zonder meer worden afgegeven. Het bedrijf zal maatregelen moeten treffen om de trillingssterkte te reduceren.

Als de beoordeling plaatsvindt op basis van de Handreiking, dan geldt dat:

- V_{max} (0,12) in de dagperiode kleiner is dan A₁ (0,15);
- er geen verdere toetsing meer nodig is.

Op basis van de Handreiking is vergunningverlening zonder meer mogelijk. Het bedrijf hoeft geen maatregelen te treffen.

Nog een voorbeeld: een V_{max} van 0,5 leidt volgens richtlijn B altijd tot een overschrijding van de toetsingswaarden en daarmee tot een kans op hinder maar is volgens de Handreiking gedurende 14 minuten toe te staan in de dagperiode alvorens V_{per} groter wordt dan A₃. De trillingssterkte gedurende de rest van de tijd moet daarbij wel lager zijn dan 0,1. Wat volgens de SBR-richtlijn B niet vergunbaar is, is volgens de Handreiking onder voorwaarden wel mogelijk.

2.4 Relatie trillingssterkte en hinder

Op basis van paragraaf 2.3 is duidelijk dat het verschil in toetsingswaarden een cruciale rol kan spelen in de vergunningverlening. Daardoor doet de vraag zich voor: welke trillingssterkte is nog toelaatbaar? Om die vraag te kunnen beantwoorden, dient antwoord te worden gegeven op een andere vraag: wat is de relatie tussen de trillingssterkte en de hinderbeleving?

De dosis-effectrelatie tussen trillingen en hinder blijkt op basis van verschillende literatuur⁵ echter niet zo hard te stellen. De deskundigen zijn het wel redelijk eens over de voelbaarheidsgrens voor trillingen: de waarde die hierbij hoort is 0,1. Trillingen met een sterkte onder de 0,1 zijn over het algemeen niet voelbaar. Maar over het verdere verloop van de hindercurve is maar moeilijk iets te zeggen. In de SBR-richtlijn B is in bijlage V wel een kwalificatie opgenomen voor de hinder in relatie tot de trillingssterkte. Deze kwalificatie is gebaseerd op Noors onderzoek⁶ en geldt alleen voor weg- en railverkeer (herhaald voorkomende kortdurende trillingen). Dit betekent dat deze kwalificatie niet mag worden gebruikt voor continue bronnen omdat de hinderbeleving voor continue bronnen heel anders is. Bij continue trillingen treedt sneller hinder op, juist door het continue karakter van de trillingen.

De hinderbeleving is in bijlage V van de SBR-richtlijn B verdeeld in een aantal categorieën waarvan drie categorieën zijn overgenomen uit het Noorse onderzoek: matige hinder, hinder, ernstige hinder. Uit het Noorse onderzoek blijkt dat

⁵ Onder andere: K. Zeichert et al (Duitsland): diverse publicaties in 1993 en 1994 over de relatie tussen hinder en trillingen veroorzaakt door treinen en W. Passchier-Vermeer (Nederland): diverse publicaties tussen 1995 en 1998 over de relatie tussen hinder en trillingen.

⁶ NS 8176, voornorm uit 1999.

de trillingssterkte met ongeveer een factor 4 toeneemt, als de hinderbeleving één categorie omhoog opschuift. In de SBR-richtlijn B is deze factor terug te vinden in de relatie tussen de toetsingswaarden A_1 en A_2 . De waarde voor A_2 is altijd een factor 4 hoger dan de waarde voor A_1 . In de Handreiking is de verhouding tussen A_1 en A_2 veel groter.

In de SBR-richtlijn B, bijlage V is sprake van matige hinder indien de trillingssterkte tussen de 0,2 en 0,8 bedraagt. Een trillingssterkte tussen 0,8 en 3,2 wordt gezien als hinderlijk en boven de 3,2 is sprake van ernstige hinder. In ons voorbeeld in tabel 1 zien we dat de toetsingswaarden volgens de SBR-richtlijn B binnen de kwalificatie ‘matige hinder’ blijven. De toetsingswaarden uit de Handreiking bereiken voor de waarden van A_2 in de dag- en avondperiode echter ook de kwalificatie ‘hinder’. Dit betekent dat het in principe mogelijk is om trillingssterkten toe te staan die wel hinder kunnen veroorzaken terwijl het doel van de Handreiking is om hinder door geluid en trillingen te voorkomen dan wel zoveel mogelijk te beperken. Bovendien, als we de grenswaarden met betrekking tot de kans op gebouwschade bekijken (zie hiervoor SBR-richtlijn A), dan betekent het ook nog eens dat een trillingssterkte kan worden toegestaan die een kans op schade aan een gebouw mogelijk maakt.

Het bovenstaande betoog heeft vooral betrekking op de toetsingswaarde A_2 . Uit de voorbeelden in paragraaf 2.3 blijkt echter dat voor bedrijven die continue trillingen veroorzaken, het belangrijk is om een zo hoog mogelijk waarde voor A_1 vergund te krijgen. Immers, als de trillingssterkte van een bedrijf onder A_1 blijft, dan wordt altijd voldaan aan de toetsingswaarden en is de duur van de trillingen niet meer van belang.

Het verschil tussen de waarde van 0,1 (SBR) en 0,15 (Handreiking) lijkt klein maar is fundamenteel. In de SBR is de voelbaarheidsgrens als onderste toetsingswaarde genomen. In de Handreiking is een onderste toetsingswaarde opgenomen die in bepaalde gevallen voelbare trillingen toestaat. De keuze voor A_1 is afhankelijk van de keuze van de gebiedscategorie. In de Handreiking kan rekening worden gehouden met de omgeving doordat in bepaalde gevallen al trillingen aanwezig zijn. Volgens de Handreiking is het dan acceptabel dat een bedrijf in die situatie continue voelbare trillingen produceert. Daarmee zal echter niet in alle gevallen hinder worden voorkomen.

3. Een rechtspraakoverzicht

3.1 Civiele rechtspraak

Wat de civiele rechter betreft hebben wij (slechts) één uitspraak (een arrest van het Hof Arnhem) kunnen vinden waarin de verhouding tussen de Handreiking en de SBR-richtlijn B, meer in het algemeen de vraag volgens welke normen (onrechtmatige) hinder vastgesteld kan worden, aan de orde kwam. Wij citeren eerst de voor het onderwerp ‘trillingshinder’ relevante passages uit dit arrest:

Gerechtshof Arnhem 12 september 2006, LJN AY9958, 2005/206

“3.2.4 Sterkte van de trillingen in het woonhuis

Voor de beoordeling van de sterkte van de door wegverkeer op de [...]weg veroorzaakte trillingen in het woonhuis op nummer 15, is op 17 augustus 2001 een onderzoek overeenkomstig de SBR-richtlijnen 1 en 2 uitgevoerd. Omdat de frequentie waarmee zware voertuigen op de [...]weg passeren laag ligt, is gekozen voor een doelgericht onderzoek met een representatief geacht zwaar voertuig. Door de bewoner/eigenaar is aangegeven dat met name vrachtwagens van het type ‘truck met oplegger’ in het woonhuis voelbare trillingen veroorzaken. Daarom is via aan transportbedrijf een onbeladen truck met oplegger ingehuurd om verkeers-trillingen te genereren. Gekozen is voor een onbeladen voertuig, omdat ervaring heeft uitgewezen dat onbeladen vrachtwagens sterkere trillingen teweeg brengen dan beladen vrachtwagens. De truck met oplegger is met verschillende snelheden, oplopend van 30 km/uur tot de maximumsnelheid ter plaatse van 80 km/uur, voorbij gereden. In totaal zijn 35 passages uitgevoerd, waarbij in het woonhuis de teweeg gebrachte trillingssterkte is geregistreerd. Het trillingsonderzoek heeft geresulteerd in de volgende conclusies:

- De Meet- en Beoordelingsrichtlijn SBR-1 stelt in paragraaf 10.3.1 dat volgens de bestaande praktijk-ervaring er een aanvaardbaar kleine kans bestaat dat constructieve schade aan bouwwerken en funderingen zal optreden, indien grenswaarden voor de trillingssterkte worden aangehouden voor het bouwwerk of onderdelen daarvan. Getoetst aan de van toepassing zijnde grenswaarden het voor het aspect schade volgens de richtlijn SBR-1, zijn in het uitgevoerde onderzoek geen trillingssterkten geregistreerd die deze grenswaarde overschrijden.
- De Meet- en Beoordelingsrichtlijn SBR-2 stelt in hoofdstuk 2 dat de grenswaarden voor trillingshinder niet scherp gedefinieerd kunnen worden en derhalve in de richtlijn streefwaarden worden gehanteerd. Indien de trillingssterkte onder deze streefwaarden blijft, mag worden verwacht dat in de meeste situaties geen hinder zal optreden. Getoetst aan de van toepassing zijnde streefwaarden voor het aspect hinder volgens de richtlijn SBR-2, zijn in het uitgevoerde onderzoek overschrijdingen van de streefwaarden geregistreerd bij rijsnelheden van de truck met oplegger van 50 km/uur en hoger. *Dit impliceert dat personen in het woonhuis trillingshinder ervaren.* (Cursief door ons toegevoegd.)

(...)

Trillingsoverlast

4.18 Zoals hiervoor al is opgemerkt, is de rechtbank in het bestreden vonnis nog niet ingegaan op de vraag of er ook sprake is van trillingsoverlast in de woning van [geïntimeerde]. Die vraag zal nog wel aan de orde moeten komen want [geïntimeerde] stelt immers ook dat er sprake is van zulke trillingsoverlast. Uit het rapport van het voorlopig deskundigenbericht blijkt dat daar ook onderzoek naar is gedaan. Daartoe zijn metingen uitgevoerd volgens de Richtlijn SBR-2 (hierna: SBR-2). Deze metingen zijn vervolgens getoetst aan de richtwaarde voor de maximale trillingssterkte (A_1)

en de grenswaarde voor de maximale trillingssterkte (A2), zoals vastgelegd in SBR-2. Omdat de in SBR-2 vastgelegde grenswaarde voor de maximale trillingssterkte een aantal malen is overschreden, hebben de deskundigen niet meer beoordeeld of de grenswaarde voor de trillingssterkte over de beoordelingsperiode (waarvoor een periodemeting had moeten worden uitgevoerd, hetgeen blijkbaar niet is gebeurd) ook werd overschreden.

4.19 Het hof wijst erop dat de grenswaarden voor de maximale trillingssterkte zoals vastgelegd in SBR-2 aanmerkelijk afwijken van de normen die de Minister van Volksgezondheid, ruimtelijke ordening en milieu heeft vastgelegd in de Handreiking industrielawaai en vergunningverlening van 21 oktober 1998. Bovendien zijn de daarin vastgelegde normen gedifferentieerd, in die zin dat er, afhankelijk van het soort gebied waarin een woning ligt, verschillende normen gelden. *De in de Handreiking gegeven normen zijn weliswaar niet formeel wettelijk vastgelegd, maar dat laat onverlet dat aan die normen in de (bestuurs)rechtspraak wel gewicht wordt toegekend bij de beoordeling van in (milieu-) vergunningen vastgelegde normen voor trillingshinder. De rechtbank zal in het kader van de vraag of er sprake is van onrechtmatige trillingsoverlast in de woning van [geïntimeerde] dan ook een oordeel moeten geven over de vraag aan de hand van welke normen getoetst moet worden.* Het hof geeft de rechtbank in overweging de partijen in de gelegenheid te stellen zich hierover uit te laten. (Cursief door ons toegevoegd.)”

Dit oordeel van het Hof is opmerkelijk. Nota bene is eerder door deskundigen vastgesteld op basis van de SBR-richtlijn 2 “dat personen in het woonhuis trillingshinder ervaren”. Daaraan zou nu getwijfeld moeten worden omdat het Hof van oordeel is dat mogelijk de waarden uit de SBR-richtlijn onjuist zijn en de waarden uit de Handreiking gevolgd zouden moeten worden voor de vraag of er trillingshinder ervaren wordt. Formeel gezien is de Handreiking hier helemaal niet in beeld omdat deze slechts van toepassing is in het kader van (milieu)vergunningverlening voor ‘inrichtingen’. Het gaat het Hof hier op kennelijke wijze alleen om de vraag wanneer er sprake zou kunnen zijn van trillingshinder (dat wil zeggen op grond van welke waarden in het algemeen) en stelt vast dat er verschillende normensystemen bestaan. Het Hof laat het vervolgens aan de rechtbank over om daar een oordeel over te geven. Wij hebben een vervolg op deze procedure echter niet kunnen vinden.

Het Hof verwijst met een grote armzwaai naar (bestuurs-) rechtspraak waarin aan de waarden voor trillinghinder uit de Handreiking gewicht toegekend zou worden. Het is echter maar zeer de vraag of dit inzicht van het Hof juist is. Op basis van ons overzicht van de bestuursrechtspraak hieronder kan gesteld worden dat hetgeen het Hof hier opmerkt minder vanzelfsprekend is dan in de beleving van het Hof het geval is. Het Hof suggereert dat er relatief veel en duidelijke (bestuurs)rechtspraak is op dit punt. Die gedachte is verontrustend omdat wij dat niet zo hebben kunnen vinden. Dat betekent niet dat er niet meer rechtspraak is. Maar zoals gezegd wordt niet alles gepubliceerd en het is dus mogelijk dat relevante rechtspraak op dit punt zich aan onze waar-

neming onttrekt. In ieder geval vormt dit arrest (mede) een aanleiding om een overzicht te geven van de ons bekende bestuursrechtspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State in de volgende (sub)paragraaf.

3.2 De rechtspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State

In deze paragraaf wordt een overzicht gegeven van de door ons gevonden en relevant geachte rechtspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State (ABRvS). Steeds wordt een uitspraak van een korte inleiding voorzien met daarin aandacht voor de belangrijkste aspecten in het licht van ons onderwerp.

I. ABRvS 12 december 2001, nr. 200005338/1

Deze eerste aangehaalde uitspraak van de ABRvS is belangrijk omdat hier de Afdeling oordeelt dat de gebiedstypen 4 en 5 uit de Handreiking industrielawaai dermate onduidelijk zijn dat niet op grond van een enkele verwijzing naar de Handreiking ervan uitgegaan kan worden dat trillingshinder in voldoende mate wordt beperkt. Een nadere motivering zou noodzakelijk zijn. Vanwege het belang van deze zaak wordt hieronder uitvoerig geciteerd (de volledige uitspraak is op te vragen bij de Raad van State). Wat opvalt is dat kennelijk niet in het geding is geweest of de Handreiking überhaupt richtinggevend geacht kan worden en of men zich niet had moeten beperken tot de streefwaarden uit de SBR-richtlijn 2. De marginale toetsing door de bestuursrechter maakt dat hij zich beperkt tot de vraag of het bestuursorgaan in redelijkheid tot het in het geding zijnde oordeel kon komen. Algemene aanwijzingen zoals men die vanuit de Hoge Raad soms nog wel eens kan verwachten, krijgt men niet snel van de Afdeling. Toch is deze uitspraak in dat verband juist zo opmerkelijk omdat de Handreiking zelf (in 2.9.4) door de Afdeling ter discussie gesteld wordt. Overigens wordt de deur uiteindelijk toch een beetje open gezet (in 2.9.5) voor de eventuele bruikbaarheid van de Handreiking wat betreft de gebiedstypen 4 en 5, omdat dit gekoppeld wordt aan de wijze van motivering van het bestuursorgaan. Heel voorzichtig zou men niettemin uit deze uitspraak kunnen afleiden dat (toetsingswaarden behorende bij) de gebiedstypen 4 en 5 nooit door de beugel kunnen in de voorstelling van de Afdeling en dat bestuursorganen er goed aan doen om in een vergunning nimmer van de waarden uit te gaan die hier in de Handreiking aan gesteld zijn. De praktijk wijst echter uit dat sommige bedrijven een onherroepelijke milieuvergunning bezitten, waarin de toetsingswaarden behorende bij de gebiedstypen 4 of 5 toch zijn opgenomen. Mogelijk heeft de aanvrager voldoende gemotiveerd dat deze toetsingswaarden voldoende bescherming bieden tegen trillingshinder en is dit overgenomen door de vergunningverlener. Ook is het denkbaar dat omwonenden geen (effectief) bezwaar gemaakt hebben.

“2.9. Appellanten sub 1 en sub 2 vrezen trillinghinder.

2.9.1. Verweerders hebben voorschrift 3.1.10 aan de vergunning verbonden om trillinghinder te voorkomen dan wel in voldoende mate te beperken. Dit voorschrift luidt als volgt:

“Door de inrichting mogen in de geluidgevoelige ruimten van woningen buiten het industrieterrein geen hogere trillingniveaus veroorzaken dan in de tabel is aangegeven. Eventuele metingen moeten worden uitgevoerd overeenkomstig de SBR-richtlijn deel 2, uitgave 1993.

Periode	Beoordelingsvrijheid		
	A1	A2	A3
Dag			
07.00-19.00 uur	0,3	5,5	0,15

De beoordelingswaarden zijn niet van toepassing als de bewoner geen toestemming geeft voor het uitvoeren van de nodige trillingmetingen in ruimten zoals bedoeld in voorschrift.

2.9.2. Verweerders hebben bij de beoordeling van de aanvraag om vergunning, wat betreft de trillinghinder vanwege de inrichting, de Handreiking industrielawaai en vergunningverlening (hierna: de Handreiking) gehanteerd. In paragraaf 6.3.4 van de Handreiking zijn per gebiedstype richt- en grenswaarden opgenomen ter beoordeling van trillingen in woningen. In tabel 8 van deze paragraaf worden vijf gebiedstypen onderscheiden, te weten:

1. woningen in landelijke gebieden, gebieden voor extensieve recreatie;
2. woningen in landelijk gebied met veel agrarische activiteiten, in woonwijken en stadscentra;
3. woningen in gebieden waarin noch overwegend woningen, noch overwegend bedrijven zijn gevestigd;
4. woningen in gebieden met overwegend bedrijfsmatige activiteiten;
5. woningen op industrieterreinen.

Per gebiedstype zijn in de tabel voor de dag-, -avond- en nachtperiode afzonderlijke waarden voor A1, A2 en A3 gesteld, met dien verstande dat van gebiedstype 1 tot gebiedstype 5 steeds ruimere waarden zijn gesteld. Waar over woningen wordt gesproken worden ook andere typen ‘trillinggevoelige’ bestemmingen bedoeld overeenkomstig geluidgevoelige bestemmingen. Als algemene richt- en grenswaarden voor woningen zijn de waarden onder 2 te hanteren. Daarvan kan gemotiveerd worden afgeweken voor woningen of andere trillinggevoelige gebouwen in de andere genoemde gebieden. Trillingen in trillinggevoelige gebouwen kunnen als toelaatbaar worden beschouwd, indien is voldaan aan één van de volgende voorwaarden:

- de waarde van de maximale trillingsterkte van de ruimte ($V_{\max}$) dient kleiner te zijn dan A1 volgens tabel 8 of
- de waarde van de maximale trillingsterkte van de ruimte ($V_{\max}$) dient kleiner te zijn dan A2, waarbij de trillingsterkte (bedoeld moet zijn ‘trillingsterkte’, IW) over de beoordelingsperiode (V_{periode}) kleiner is dan A3 volgens tabel 8.

Daarbij dient A1 opgevat te worden als richtwaarde en A2 en A3 in samenhang met elkaar als grenswaarde. Dat wil zeggen dat indien de waarde voor A1 wordt overschreden, voldaan moet worden aan de waarde voor A3 in samenhang met de waarde voor A2. Daarmee wordt de gemiddeld over de tijd optredende trillingsterkte begrensd en impliciet ook

een eis gesteld aan het aantal keren dat bepaalde hogere trillingsterkten per periode mogen optreden.

2.9.3. In de Handreiking wordt de keuze voor een gebiedsgerichte systematiek met richt- en grenswaarden aldus gemotiveerd dat – kort gezegd – daarmee wordt aangesloten bij de Duitse norm DIN 4150, Teil 2 (1992). Ten aanzien van de etmaalperiode is uitgegaan van hetgeen gebruikelijk is in Nederland, waarbij de dag- en avondperiode niet als een aaneengesloten periode maar als twee aparte perioden zijn gehanteerd. In de Handreiking wordt er verder op gewezen dat de enige tot nu toe wettelijk vastgelegde grenswaarden voor trillingen ($KB = 0,1$) in algemene maatregelen van bestuur, als bedoeld in artikel 8.40 van de Wet milieubeheer, is gebaseerd op de Vornorm DIN 4150 uit 1975, welke norm inmiddels is vervangen door de DIN 4150, Teil 2. Er wordt afgeweken van de op basis van deze norm opgestelde SBR-richtlijn 2, omdat de daarin opgenomen streefwaarden niet zijn gedifferentieerd naar de aard van de woonomgeving. Voorts wordt in de Handreiking in dit verband naar de jurisprudentie van de Afdeling verwezen.

2.9.4. De Afdeling overweegt dat in tabel 8 van paragraaf 6.3.4 van de Handreiking vijf gebiedstypen worden onderscheiden die zijn gebaseerd op gebiedstypen, zoals deze worden onderscheiden in de Duitse norm DIN 4150, Teil 2 (1992). De in de Handreiking opgenomen normen voor de gebiedstypen 1, 2 en 3 zijn afgeleid van de DIN-normen die gelden voor een aantal bepaalde, nader in die richtlijn omschreven gebiedstypen. Deze Duitse gebiedstypen, die alle betrekking hebben op gebieden waar overwegend of in ruime mate woningen aanwezig (kunnen) zijn, zijn vergelijkbaar met de gebiedstypen 1, 2 en 3 in tabel 8 van de Handreiking. Verder bestaat geen aanleiding voor het oordeel dat met het voorschrijven in een vergunning van de normen die ingevolge tabel 8 bij voormelde gebiedstypen 1, 2 en 3 behoren, de trillinghinder niet in voldoende mate wordt beperkt en het bevoegd gezag daarmee de hem toekomende beoordelingsvrijheid te buiten gaat. Gelet op het voorgaande is het hanteren van deze normen bij de beoordeling van een aanvraag om vergunning niet in strijd met het recht.

De in de Handreiking opgenomen normen voor de gebiedstypen 4 en 5 zijn afgeleid van de normen uit DIN 4150, Teil 2, die gelden in de gebieden die in die richtlijn worden aangeduid als ‘Industriegebied’ en ‘Gewerbegebied’. Onduidelijk is echter of deze gebieden, wat betreft de aanwezigheid van woningen en de mogelijkheid van woningbouw, vergelijkbaar zijn met de gebiedstypen 4 en 5 van tabel 8 van de Handreiking. Evenmin is duidelijk of bij het opstellen van de DIN-normen voor ‘Industriegebied’ en ‘Gewerbegebied’ is uitgegaan van de aanwezigheid van woningen van derden en de mogelijkheid van woningbouw dan wel dat slechts is beoogd met deze normen bedrijfswoningen en bedrijfsgebouwen te beschermen. In het laatste geval zouden die normen niet zonder meer kunnen worden gehanteerd voor de bescherming van woningen van derden in de gebiedstypen 4 en 5 van de Handreiking. De Handreiking biedt geen uitsluitend omtrent de hierboven omschreven onduidelijkheden. Voorts ontbreekt in de Handreiking een motivering op grond waarvan niettemin moet worden geoordeeld

dat met de voor de gebiedstypen 4 en 5 opgenomen normen de trillinghinder in voldoende mate wordt beperkt.

2.9.5. Verweerders hebben in voorschrift 3.1.10 richt- en grenswaarden opgelegd die behoren bij gebiedstype 4 van tabel 8 van de Handreiking. Nu zij in het bestreden besluit niet nader hebben gemotiveerd waarom met deze waarden de trillinghinder in voldoende mate wordt beperkt en een verwijzing naar de Handreiking in dat verband, gelet op hetgeen hiervoor is overwogen, onvoldoende is, moet worden geoordeeld dat dit besluit in zoverre in strijd is met artikel 3:46 van de Algemene wet bestuursrecht.

2.10. Nu de stofhinder- en trillinghinderaspecten van essentieel belang zijn voor de beantwoording van de vraag of de vergunning zoals deze is aangevraagd kan worden verleend, dienen de beroepen, voorzover ontvankelijk, gegrond te worden verklaard en dient het gehele besluit te worden vernietigd. De overige beroepsgronden behoeven in verband hiermee geen bespreking meer.”

II. ABRvS 17 april 2002, nr. 200001441/2

In deze uitspraak speelt ‘het omgekeerde’. Hier worden de streefwaarden uit de SBR-richtlijn B toegepast en is kennelijk niet in het geding geweest of wellicht de Handreiking hier een rol van betekenis zou kunnen spelen. Ook hier speelt de marginale toetsing door de bestuursrechter op, omdat de bestuursrechter zelf in beginsel niet zal wijzen op een mogelijke toepassing van de Handreiking. De molenaar waar hiervan sprake is, zou mogelijk wel belang gehad hebben bij de waarden uit de Handreiking, maar heeft daar mogelijk geen beroep op gedaan. Overigens wijken de waarden genoemd in het voorschrift af van de streefwaarden zoals genoemd in de SBR-richtlijn 2. Voor de A₂ waarden is aansluiting gezocht bij de Handreiking en voor A₁ zijn waarden gekozen die noch in de Handreiking noch in de SBR voorkomen. Ook over deze ‘vreemde’ toetsingswaarden doet de ABRvS geen uitspraak. Wellicht omdat dit geen punt van beroep is geweest.

“2.6. Appellanten hebben voorts aangevoerd dat onvoldoende duidelijk is of de grenswaarden die zijn opgenomen ter voorkoming van trillinghinder naleefbaar zijn. Zij voeren in dit verband aan dat uit de op 16 mei 2001 in opdracht van appellanten door Peutz & Associés Adviesbureau (hierna te noemen: Peutz) uitgevoerde metingen blijkt, dat de trillingsgrenswaarden die in de vergunning zijn voorgeschreven, worden overschreden.

2.6.1. Voorschrift D.12 bepaalt, dat de trillingen, veroorzaakt door de in de inrichting aanwezige toestellen en installaties, en de door de in de inrichting te verrichten werkzaamheden en/of activiteiten, in een geluidgevoelige ruimte van woningen van derden moeten voldoen aan de volgende waarden:

A1	A2	A3	Periode
0,11	2,50	0,05	07.00-19.00 uur
0,11	1,50	0,05	19.00-23.00 uur

Trillingsmetingen dienen uitgevoerd te worden conform de richtlijn 2 van de Stichting Bouwresearch (SBR 2), “Hinder voor personen in gebouwen door trillingen” (hierna: de SBR2-richtlijn).

2.6.2. Verweerders hebben zich op het standpunt gesteld dat uit de rapportages van in hun opdracht op 22 maart 1999 en 16 mei 2001 door Cauberg-Huygen Raadgevend Ingenieursbureau B.V. (hierna: Cauberg-Huygen) verrichte onderzoeken naar de trillinghinder, blijkt dat aan de in voorschrift D.12 opgenomen grenswaarden voor A₂ en A₃ kan worden voldaan, aangezien de molen niet gedurende de gehele vergunde bedrijfstijd in werking is.

In de rapportages van Cauberg-Huygen is, uitgaande van een ‘worst-case’-situatie, het malen van gerst met twee maalstenen, berekend dat de waarde voor A₂ 0,26 en de waarde voor A₃ ongeveer 0,04 is.

2.6.3. Appellanten hebben aangevoerd dat Cauberg-Huygen ten onrechte in zijn berekeningen heeft betrokken dat de molen maar beperkt gedurende de dag- en avondperiode in bedrijf zou zijn. In de vergunning zijn aan de bedrijfsduur van de molen geen beperkingen gesteld. Uit de metingen van Peutz moet volgens hen worden afgeleid dat de waarde voor A₃ 0,15 is, zodat niet aan voorschrift D.12 kan worden voldaan.

2.6.4. Gelet op de beoordelingsmethode in de SBR-richtlijn 2, wordt bij de berekening van de waarde van V_{per}, waaraan in voorschrift D.12 de waarde voor A₃ als grenswaarde is gesteld, verdisconteerd gedurende welke tijd in de desbetreffende beoordelingsperiode (dag-, avond-, of nachtperiode) de trillingen zich voordoen. Anders dan appellanten hebben gesteld, kan langs deze weg derhalve rekening worden gehouden met de bedrijfsduur. Cauberg-Huygen is bij haar berekeningen uitgegaan van het in werking zijn van de molen in de dagperiode gedurende 3 uur en in de avondperiode gedurende 2 uur. Uit de berekeningen van Cauberg-Huygen valt echter niet op te maken welke waarden aan de berekening ten grondslag liggen. Gelet op het zeer geringe verschil van de door Cauberg-Huygen gevonden waarde voor A₃, 0,04, met de in voorschrift D.12 daarvoor gestelde grenswaarde, 0,05, en in aanmerking genomen de aanzienlijke beperkingen in de bedrijfstijden die nodig zijn om aan deze waarde te voldoen, bezien ook in het licht van wat hierover hiervóór onder 2.5.3 is overwogen en gegeven de twijfels over de representativiteit van de omstandigheden waaronder is gemeten, is naar het oordeel van de Afdeling onvoldoende zeker of aan deze grenswaarden kan worden voldaan.

2.6.5. Het bestreden besluit is ook in zoverre niet zorgvuldig voorbereid en dient wegens strijd met artikel 3:2 van de Algemene wet bestuursrecht te worden vernietigd. Het beroep is in zoverre gegrond.”

III. ABRvS 9 oktober 2002, nr. 200104793/1

In deze uitspraak is wél het verschil aan de orde tussen de toetsingswaarden in de SBR-richtlijn B en de Handreiking. Het bestuursorgaan (verweerder) heeft de streefwaarden uit de SBR-richtlijn toegepast terwijl een appellant (nr. 3) er kennelijk belang bij had dat de waarden uit de Handreiking toegepast werden. De Afdeling beslist in het voordeel van de

verweerder en dus ook in het voordeel van de streefwaarden uit de SBR-richtlijn. Er kan uit deze uitspraak echter niet de gevolgtrekking gemaakt worden dat de waarden uit de Handreiking nooit een rol zouden kunnen spelen. Wel kan geconcludeerd worden dat, indien een bestuursorgaan de SBR-richtlijn gebruikt, dat in beginsel gesanctioneerd wordt door de Afdeling. Deze conclusie lijkt te meer gerechtvaardigd omdat de Afdeling verwijst (in 2.7.3) naar de in de SBR-richtlijn neergelegde streefwaarden in bestaande situaties voor de gebouwfunctie 'wonen'. Uit die passage zou, ook weer voorzichtig, afgeleid kunnen worden dat de Afdeling achter de systematiek van de SBR-richtlijn staat en dus minder gelukkig is met de systematiek van de Handreiking.

“2.7. Appellant sub 2 voert aan, onder verwijzing naar een rapport van 5 oktober 2001 van Cauberg-Huygen Raadgevende Ingenieurs B.V. betreffende een in zijn opdracht uitgevoerd trillingonderzoek, dat niet kan worden voldaan aan de in voorschrift 3.7 opgenomen trillingnormen, zodat sprake is van een impliciete weigering van de vergunning. Appellante sub 3 voert aan dat voorschrift 3.7 ten onrechte niet is gebaseerd op de Handreiking Industrielawaai en vergunningverlening (hierna: de Handreiking). Zij acht de op de SBR-richtlijn 2 “Hinder voor personen in gebouwen door trillingen” (hierna: de SBR-richtlijn) gebaseerde trillingnormen te streng en stelt dat verweerders de in de Handreiking genoemde, gedifferentieerde norm hadden moeten toepassen. Appellante sub 3 wijst op stoortrillingen als gevolg van de doorgaande weg in de omgeving van de dichtstbijzijnde woningen, de Havelandseweg; daarom is de norm $A1=0,1$ naar haar mening niet juist en evenmin in redelijkheid naleefbaar. Appellante sub 3 stelt dat verdergaande trillingreducerende maatregelen dan zij reeds heeft genomen bij de huidige stand van de techniek in redelijkheid niet kunnen worden verlangd. Zij voert aan dat zij in haar bedrijfsvoering wordt getroffen indien de productie van RVS- en S5-platen dient te worden gestaakt. Daarbij wijst zij er op dat, hoewel deze platen slechts zelden worden geproduceerd binnen de inrichting en de productie van S3-platen voor het bedrijf van groter belang is, klanten slechts S3-platen bij haar bestellen indien in incidentele gevallen daarbij tevens RVS-platen of S5-platen kunnen worden geleverd. Appellante sub 3 voert ten slotte aan dat tijdens diverse in haar opdracht door Adviesbureau Peutz & Associates B.V. uitgevoerde metingen de bewoners aan de Havelandseweg 1 en 3 te kennen hebben gegeven dat de tijdens de productie van RVS- en S5-platen gemeten trillingen niet als storend werden ervaren.

2.7.1. Verweerders achten het noodzakelijk de strengere streefwaarden uit de SBR-richtlijn toe te passen. Zij stellen dat zij om de bewoners van de woningen in de omgeving – er is sprake van woningen die ter plaatse reeds lang zijn gevestigd – maximale bescherming te bieden tegen trillingoverlast hebben gekozen voor de SBR-richtlijn. Als uitgangspunt is genomen dat de trillinghinder in de omgeving niet mag toenemen. Daarbij hebben verweerders betrokken, aldus hebben zij ter zitting verklaard, dat in het van de aanvraag deel uitmakende akoestisch rapport staat vermeld dat de drie in de inrichting aanwezige persen zodanig zullen

worden opgesteld dat deze geen voelbare trillingen in de woonomgeving zullen veroorzaken. Omdat met de productie van S5- en RVS-platen de in de SBR-richtlijn genoemde streefwaarden worden overschreden, is deze productie volgens hen niet mogelijk. Verweerders zijn van mening dat op basis van het door appellant sub 2 overgelegde rapport van Cauberg-Huygen, gedateerd 5 oktober 2001, de samenhang tussen de gemeten trillingen en het bedrijfsproces niet kan worden vastgesteld, daar onder meer onbekend is welke staalpersen tijdens de metingen in werking waren en welke materialen daarbij werden verwerkt. Naar hun mening kan uit dit rapport niet worden geconcludeerd dat het in de toekomst al dan niet na technische of organisatorische ingrepen onmogelijk is om aan de normstelling te voldoen. 2.7.2. Ingevolge voorschrift 3.7 moeten – voorzover hier van belang – de trillingen, veroorzaakt door de in de inrichting aanwezige toestellen en installaties en de door de in de inrichting te verrichten werkzaamheden en/of activiteiten, in woningen en andere geluidgevoelige bestemmingen van derden voldoen aan een van de volgende voorwaarden:

- de waarde van de maximale trillingsterkte van de ruimte (V_{max}) moet kleiner zijn dan A1 of;
- de waarde van de maximale trillingsterkte van de ruimte (V_{max}) moet kleiner zijn dan A2, waarbij de trillingsterkte over de beoordelingsperiode ($V_{periode}$) kleiner is dan A3.

$A1=0,1$; $A2=0,3$; $A3=0,05$, tussen 07.00 en 19.00 uur;

$A1=0,1$; $A2=0,3$; $A3=0,05$, tussen 19.00 en 23.00 uur;

$A1=0,1$; $A2=0,15$; $A3=0,05$, tussen 23.00 en 07.00 uur.

2.7.3. De Afdeling is van oordeel dat verweerders, gelet op de door hen gegeven motivering, in redelijkheid ter invulling van de hun toekomstige beoordelingsvrijheid voor de beoordeling van trillinghinder vanwege het in werking zijn van de inrichting de SBR-richtlijn hebben kunnen toepassen. Hetgeen appellante sub 3 heeft aangevoerd, mede in de door haar ingezonden reactie op het deskundigenbericht, aangaande de ter plaatse voorkomende stoortrillingen vanwege de nabij de inrichting gelegen bedrijven alsmede vanwege auto-, trein- en scheepvaartverkeer in de omgeving van de inrichting, maakt dit niet anders. Weliswaar acht de Afdeling mede gelet op het deskundigenbericht aannemelijk geworden dat bij het trillingniveau vanwege de inrichting sprake kan zijn van stoortrillingen, doch de SBR-richtlijn voorziet niet in een correctie van deze stoortrillingen. De Afdeling stelt vast dat de in voorschrift 3.7 gestelde grenswaarden overeenkomen met de in de SBR-richtlijn neergelegde streefwaarden in bestaande situaties voor de gebouwfunctie 'wonen'. Gelet op de stukken en het verhandelde ter zitting acht de Afdeling deze typering van de gebouwfunctie ter plaatse niet onjuist. Verweerders hebben zich naar haar oordeel dan ook in redelijkheid op het standpunt kunnen stellen dat de in voorschrift 3.7 neergelegde trillingnormen nodig zijn om een toereikend beschermingsniveau tegen trillinghinder te bieden.

2.7.4. Wat de naleefbaarheid van de in voorschrift 3.7 neergelegde trillingnormen betreft overweegt de Afdeling als volgt.

In het door appellant sub 2 overgelegde rapport van Cauberg-Huygen wordt naar aanleiding van metingen

geconcludeerd dat niet kan worden voldaan aan de voorgescreven trillingnormen. Uit het deskundigenbericht volgt echter dat op basis van de in dit rapport neergelegde resultaten niet zonder meer een verband kan worden gelegd tussen de gemeten trillingniveaus en het in werking zijn van de stansmachines, nu geen gegevens bekend zijn over het productieproces in de inrichting ten tijde van de metingen. Niettegenstaande het voorgaande is de Afdeling echter van oordeel dat het rapport van Cauberg-Huygen voldoende aanleiding geeft te twijfelen aan de juistheid van de uitkomsten van de rapporten van Peutz en het in opdracht van verweerders opgestelde rapport van dgmr raadgevende ingenieurs. Ook het deskundigenbericht en het verhandelde ter zitting geven de Afdeling aanleiding eraan te twijfelen of de rapporten van Peutz en dgmr een volledig beeld geven. Zo blijkt uit het deskundigenbericht dat de bij de aanvraag overgelegde rapporten van Peutz geen dan wel beperkte informatie geven over de tijdscharacteristiek van de trillingen en is op grond van deze rapporten niet duidelijk of, ook indien in de inrichting geen RVS- en SR5-platen worden geproduceerd, daadwerkelijk voldaan kan worden aan de grenswaarde voor de Vper. De Afdeling is daarom van oordeel dat de door partijen overgelegde trillingrapporten onvoldoende duidelijk maken of de in voorschrift 3.7 neergelegde normen naleefbaar zijn.

Het vorenstaande brengt de Afdeling tot de slotsom dat verweerders alvorens het bestreden besluit te nemen onvoldoende onderzoek hebben gedaan naar de trillingniveaus vanwege de productie van de diverse typen staalplaten in de inrichting en naar de mate waarin deze trillingniveaus kunnen leiden tot een overschrijding van de trillingnormen van voorschrift 3.7. Het bestreden besluit is derhalve wat betreft trillinghinder in strijd met artikel 3:2 van de Algemene wet bestuursrecht. Aangezien het aspect trillinghinder in het onderhavige geval in grote mate bepalend is voor de vraag of de gevraagde vergunning kan worden verleend, dient het bestreden besluit in zijn geheel te worden vernietigd.”

IV. ABRvS 23 februari 2005, nr. 200405305/1

In deze uitspraak komt (weer) niet de verhouding tussen de Handreiking en de SBR-richtlijn aan de orde maar is er (ditmaal) sprake van een onjuiste toepassing van de Handreiking, naar het oordeel van de Afdeling. Dat wil zeggen, het bestuursorgaan had gedacht dat wanneer er op een gezondeer industrieterrein geen bescherming hoeft te zijn tegen geluidhinder op grond van de Wet geluidhinder, er ook geen bescherming hoeft te zijn tegen trillingen. Verweerder heeft zich naar het oordeel van de Afdeling ten onrechte op dit standpunt gesteld. De Afdeling is echter wel van mening dat, gelet op de afstand tussen de kantoren en de trillingsbron, de kans op trillingshinder zeer klein is. De SBR-normen zijn hier kennelijk niet in het geding geweest, maar opnieuw moet opgemerkt worden dat daar niet de conclusie uit getrokken kan worden dat de Handreiking naar het oordeel van de Afdeling voorrang heeft op de SBR-richtlijn. Wel kan worden afgeleid dat ook de Afdeling het van belang vindt dat op een industrieterrein rekening wordt gehouden met de mogelijke trillingsgevoeligheid van andere gebouwen (zoals kantoren) dan geluidgevoelige bestemmin-

gen. De Handreiking biedt een vergunningverlener hiertoe geen mogelijkheden, de SBR-richtlijn wel omdat hierin een specifieke normering voor kantoren is opgenomen.

“2.8. Appellanten betogen voorts dat verweerder ter bescherming van hun hindergevoelige object nadere maatregelen ter voorkoming van trillinghinder had moeten voorschrijven.

2.8.1. Verweerder betoogt wat trillinghinder betreft dat, nu ten aanzien van woningen en bedrijven op gezondeerde industrieterreinen geen bescherming behoeft te worden geboden ten aanzien van geluidhinder, en nu in de Handreiking industrielaawaai en vergunningverlening van oktober 1998 (hierna: de Handreiking) trillinggevoelige bestemmingen worden gelijkgesteld aan geluidgevoelige bestemmingen, ten aanzien van woningen en inrichtingen op gezondeerde industrieterreinen evenmin bescherming behoeft te worden geboden ten aanzien van trillinghinder.

In het onderhavige geval is volgens verweerder overigens in een zodanige situering en zodanige maatregelen voorzien dat mogelijke trillingoverlast ten gevolge van de breker voldoende wordt beperkt. Verweerder wijst in dit verband in de eerste plaats op de afstand tussen de breker en de kantoorruimten van appellanten. Daarnaast bestaat de vloer waarop de breker staat niet uit één geheel en worden grote brokken puin voor het breken gecrushd met een schaar.

2.8.2. Bij de beoordeling van trillinghinder heeft verweerder aansluiting gezocht bij paragraaf 6.3.4 van de Handreiking.

In deze paragraaf is onder meer vermeld: “Waar over woningen wordt gesproken, worden ook andere typen ‘trillinggevoelige’ bestemmingen bedoeld overeenkomstig geluidgevoelige bestemmingen.” Door hieruit de conclusie te trekken dat aan trillinggevoelige objecten op gezondeerde industrieterreinen geen bescherming tegen trillinghinder behoeft te worden geboden, heeft verweerder miskend dat voornoemde passage geen antwoord geeft op de vraag naar de beschermenswaardigheid van kantoren en andere typen trillinggevoelige objecten op een gezondeerd industrieterrein. Verweerder heeft de beoordeling van de beschermenswaardigheid tegen trillinghinder van het object van appellanten op één lijn gesteld met de beoordeling van de beschermenswaardigheid tegen geluidhinder ten aanzien van dit object, alhoewel de Wet geluidhinder niet op trillinghinder betrekking heeft en daarvoor geen beoordelingskader verschaft. Verweerder heeft zich in zoverre ten onrechte op het standpunt gesteld dat dit object geen bescherming ten aanzien van trillinghinder behoeft.

Wat daar echter van zij; nu onder meer – zoals in de aanvraag is vermeld – grote stukken puin worden gecrushd alvorens deze te breken en de afstand van de puinbreker tot de kantoren van appellanten op het industrieterrein respectievelijk 100 en 200 meter bedraagt, acht de Afdeling het, gelet op de stukken, waaronder het deskundigenbericht en het verhandelde ter zitting, aannemelijk dat nabij de kantoren trillinghinder zich niet zal voordoen dan wel zeer laag zal zijn. Gelet hierop heeft verweerder zich in redelijkheid op het standpunt kunnen stellen dat de vergunning toereikend is ter beperking van trillinghinder ter plaatse van de kantoren van appellanten. Het beroep kan in zoverre niet slagen.”

V. ABRvS 3 augustus 2005, nr. 200402809/1, «JM» 2005/92

Uit deze uitspraak kan afgeleid worden dat een toets aan SBR-richtlijn 2 in bepaalde gevallen door de Afdeling geaccepteerd wordt. In dit geval gaat het om de beoordeling van trillingen als gevolg van een spoorlijn. Een spoorlijn is geen inrichting volgens de Wet milieubeheer. Toepassing van de Handreiking is in dat geval dan ook niet passend, hoewel dat niet altijd zo wordt uitgelegd. Of dat ook betekent dat de SBR-richtlijn 2 als enige norm zou kunnen gelden, kan hier nog niet uit afgeleid worden. Zeker niet gelet op de volgende hier aangehaalde uitspraak (nr. VI).

“2.11.4. (...) Het feit dat het moeilijk zal zijn maatregelen te treffen om trillingshinder te beperken en de omstandigheid dat de streefwaarden uit SBR-richtlijn 2 mogelijk op enkele plaatsen zullen worden overschreden, betekent niet dat het onderwerp trillingen onvoldoende is onderzocht. Gelet op het vorenstaande heeft verweerder er in redelijkheid van kunnen uit gaan dat het totaal aantal potentieel trillingsgehinderden in alternatief 2, ondanks het feit dat de Sloelijn meer westelijk aantakt op de Zeeuwse Lijn, niet toeneemt ten opzichte van de referentiesituatie. Appellanten hebben voorts niet aannemelijk gemaakt dat zich schade aan woningen zal voordoen, zodat verweerder zich wat betreft trillingen in redelijkheid heeft kunnen beperken tot een toets aan SBR-richtlijn 2.”

VI. ABRvS 1 februari 2006, nr. 200501587/1

Deze uitspraak kan curieus genoemd worden in het licht van onze vraagstelling. Er is hier sprake van een vergunningsvoorschrift dat gebaseerd is op zowel de Handreiking als op de SBR-richtlijn 2. “De Afdeling acht het gebruik van de genoemde handleiding (bedoeld moet zijn ‘handreiking’, red.) en richtlijn niet in strijd met het recht (ov. 2.5.1).” Probleem is dat door de summiere motivering van de Afdeling in dit geval onduidelijk blijft waar het precies om gaat. Men kan immers verder geen informatie uit deze uitspraak afleiden. Met name ook niet wat betreft de in het geding zijnde vergunningsvoorschriften. Het is daarom wellicht het beste om aan deze uitspraak op dit punt in het geheel geen gevolgtrekkingen te verbinden.

“2.5. Appellanten stellen voorts te vrezen voor trillinghinder afkomstig van het shredderen en/of knippen van metalen, langsrijdende vrachtwagens en het buiten de inrichting manoeuvreren van containerwagens.

2.5.1. De Afdeling stelt vast dat vergunningvoorschrift 9.5 normen bevat die grenzen stellen aan de maximaal toelaatbare trillingen ter plaatse van woningen of andere geluidgevoelige bestemmingen. Deze normen zijn gebaseerd op de Handleiding Industrielawaai en vergunningverlening en op SBR-Richtlijn 2 “Hinder voor personen in gebouwen door trillingen”. De Afdeling acht het gebruik van de genoemde handleiding en richtlijn niet in strijd met het recht. Er is geen onderzoek verricht naar de daadwerkelijke trillinghinder, aangezien de inrichting zoals die is vergund nog niet in werking is.

Trillingen die worden veroorzaakt door langsrijdende vrachtwagens die zich niet onderscheiden van het overige

wegverkeer, kunnen niet aan het in werking zijn van de inrichting worden toegerekend. Verweerder heeft dan ook terecht geen voorschriften hieromtrent aan de vergunning verbonden. Na het realiseren van de logistieke wijzigingen die zijn aangevraagd, kunnen de containervrachtwagens op het terrein van de inrichting manoeuvreren en behoeven zij dat niet daarbuiten te doen, zoals appellanten vrezen. Op grond van het vorenstaande en gezien het deskundigenbericht, moet worden aangenomen dat kan worden voldaan aan de voorschriften die zijn gesteld ter voorkoming van trillinghinder.”

VII. ABRvS 29 november 2006, nr. 200603915/1

Deze uitspraak betreft op het eerste gezicht een iets andere kwestie dan onze hoofdvraag. De Handreiking zou formeel überhaupt buiten beeld moeten blijven omdat hier geen sprake is van een milieuvergunning maar een ontheffing APV. Daarom kan de Handreiking in deze bestuursrechtelijke procedure geen rol spelen anders dan op basis van de daarin opgenomen concrete toetsingswaarden, waar overigens geen sprake van is. De uitspraak is echter toch van belang vanwege het feit dat hieruit afgeleid kan worden dat de Afdeling onder omstandigheden bereid is om toetsingswaarden die strenger zijn dan de SBR-richtlijn B te sanctioneren.

“2.3. Door TNO Bouw te Delft is op 12 februari 2004 een Protocol trillingsmonitoring Koninginnedag 2004 opgesteld. Daarin wordt onder meer een grenswaarde gesteld voor trillingen veroorzaakt door een bewegende massa mensen, welke gebaseerd is op verschillende technische onderzoeken van TNO, waaronder een uitgebreid trillingsonderzoek op 30 april 2002 en 30 april 2003 op het Museumplein tijdens hetzelfde evenement als waarvoor de onderhavige vergunning is aangevraagd. De burgemeester heeft ter naleving van de grenswaarde aan de vergunning voorschriften verbonden. Zo diende Radio 538 het door TNO opgestelde Protocol op te volgen. Blijkens het Protocol worden gedurende het onderhavige evenement voortdurend trillingsmetingen verricht op diverse punten in het Van Gogh Museum. Zodra de alarmgrens – welke lager is dan de grenswaarde – zou worden overschreden zouden maatregelen worden genomen zodat de trillingen niet de grenswaarde zouden bereiken.

2.4. Met de rechtbank ziet de Afdeling geen aanknopingspunten voor het oordeel dat de onderzoeken van TNO onzorgvuldig zijn uitgevoerd. Daartoe heeft de rechtbank met juistheid overwogen dat het meten van de trillingen bij de meetpunten in het Van Gogh Museum conform het Protocol voldoende zekerheid biedt om ernstige schade door bodemtrillingen aan het pand aan [locatie] te voorkomen. Voor zover appellante betoogt dat het Protocol ten onrechte niet uitgaat van de SBR richtlijnen voor trillingshinder, faalt dit betoog. Ter zitting heeft de burgemeester aangevoerd dat de SBR richtlijnen met name dienen ter voorkoming van trillingsschade aan gebouwen, terwijl met de gestelde waarden in het Protocol schade aan de schilderijen in het Van Gogh Museum wordt beoogd te voorkomen. Nu deze schilderijen bij een lagere grenswaarde schade op kunnen lopen, is in het Protocol uitgegaan van een strengere grenswaarde

dan gesteld in de SBR richtlijnen. Voorts heeft de rechtbank met juistheid overwogen dat TNO genoegzaam heeft gereageerd op de door appellante overgelegde rapporten en meetgegevens van IFCO Funderingsexpertise B.V. en KNMI.”

VIII. ABRvS 7 maart 2007, nr. 200602606/1

Deze uitspraak is van belang omdat de Afdeling hierin het standpunt herhaalt dat werd ingenomen in de hierboven onder I aangehaalde uitspraak. De Afdeling verwijst ook expliciet naar deze eerdere uitspraak. De conclusie lijkt gerechtvaardigd dat hier sprake is van een vaste lijn in de rechtspraak van de Afdeling. Bovendien geven de bewoordingen van de Afdeling steun aan de hierboven uitgesproken gedachte dat de waarden uit de Handreiking behorende bij de gebiedstypen 4 en 5 naar het oordeel van de Afdeling nooit acceptabel zijn omdat de Handreiking zelf niet goed onderbouwd is op dat punt.

“2.3. Appellanten sub 2 vrezen trillinghinder. Zij stellen dat verweerder bij zijn normstelling ten onrechte is uitgegaan van woningen op een industrieterrein. Bovendien zien de grenswaarden voor trillingen volgens hen ten onrechte enkel op de werkzaamheden op de deellocaties 2 en 3. Ook worden naar hun mening kantoorgebouwen ten onrechte niet tegen trillinghinder beschermd.

2.3.1. Verweerder voert aan dat uit ter hoogte van de woonwagendstandplaatsen uitgevoerde trillingmetingen blijkt dat geen sprake zal zijn van onaanvaardbare trillinghinder.

2.3.2. De Afdeling stelt vast dat verweerder bij de invulling van de hem toekomende beoordelingsvrijheid paragraaf 6.3.4 van de Handreiking industrielawaai en vergunningverlening (hierna: de Handreiking) heeft gehanteerd. Daarbij heeft hij zich gebaseerd op de in tabel 8 van deze paragraaf opgenomen richt- en grenswaarden voor woningen op een industrieterrein (gebiedstype 5).

In deze tabel worden vijf gebiedstypen onderscheiden die zijn gebaseerd op gebiedstypen, zoals deze worden onderscheiden in de Duitse norm DIN 4150, Teil 2 (1992). De in de Handreiking opgenomen normen voor de gebiedstypen 4 en 5 zijn afgeleid van de normen uit DIN 4150, Teil 2, die gelden in de gebieden die in die richtlijn worden aangeduid als ‘Industriegebied’ en ‘Gewerbegebied’.

In de uitspraak van de Afdeling van 12 december 2001, zaak no. 20005338/1 (www.raadvanstate.nl) is overwogen dat onduidelijk is of deze gebieden, wat betreft de aanwezigheid van woningen en de mogelijkheid van woningbouw, vergelijkbaar zijn met de gebiedstypen 4 en 5 van tabel 8 van de Handreiking, zodat genoemde DIN-normen niet zonder meer kunnen worden gehanteerd voor de bescherming van woningen van derden in de gebiedstypen 4 en 5 van de Handreiking. In de Handreiking ontbreekt een motivering op grond waarvan niettemin moet worden geoordeeld dat met de voor de gebiedstypen 4 en 5 opgenomen normen de trillinghinder in voldoende mate wordt beperkt.

Nu verweerder in het bestreden besluit voor wat betreft de normen voor trillinghinder heeft volstaan met verwijzing naar de Handreiking, moet worden geoordeeld dat dit besluit in zoverre in strijd is met artikel 3:46 van de Algemene wet bestuursrecht. Deze beroepsgrond treft doel.”

IX. ABRvS 12 december 2007, nrs. 200608934/1, 200609052/1, 200609061/1, 200609075/1, 200609137/1, 200609159/1 en 200609376/1

In deze uitspraken speelt de Handreiking op kennelijke wijze geen rol. Het bestuursorgaan heeft de streefwaarden uit de SBR-richtlijn B blijkbaar als richtinggevend aangenomen en als kader gebruikt voor de vergunningverlening. De Afdeling merkt op dat zulks ‘ter invulling van de aan hem toekomende beoordelingsvrijheid’ gedaan is. Ook bestaat er ‘geen grond voor het oordeel dat verweerder deze grenswaarden niet in redelijkheid toereikend heeft kunnen achten’. Hier speelt opnieuw de summier motivering van de Afdeling waardoor de lezer verder in het duister moet tasten over de vraag wat er in concreto precies in het geding was. Op zichzelf zouden daarom deze uitspraken (zeer) weinig informatie opleveren. Niettemin zijn zij relevant als het gaat om het zoeken naar een bepaalde lijn in de rechtspraak van de Afdeling, zoals hieronder betoogd zal worden.

“2.33. Appellanten sub 6, sub 7, sub 9 en sub 11 vrezen trillinghinder. Daarnaast betogen appellanten sub 6 en sub 9 – kort weergegeven – dat de in dat kader gestelde grenswaarden niet naleefbaar zijn.

2.33.1. Ingevolge voorschrift 6.d.14 van de vergunning mogen door de inrichting veroorzaakte trillingniveaus in ruimten van enige niet tot de inrichting behorende woning bedoeld voor langdurig verblijf van mensen niet groter zijn dan de daarin genoemde grenswaarden.

2.33.2. Verweerder sub 1 heeft ter invulling van de aan hem toekomende beoordelingsvrijheid inzake het trillingaspect de SBR-Richtlijn B “Hinder voor personen in gebouwen door trillingen” tot uitgangspunt genomen. De grenswaarden in vergunningvoorschrift 6.d.14 sluiten aan bij de streefwaarden voor de dagperiode voor de gebouwfunctie wonen. In hetgeen appellanten sub 6, sub 7, sub 9 en sub 11 naar voren hebben gebracht, bestaat geen grond voor het oordeel dat verweerder deze grenswaarden niet in redelijkheid toereikend heeft kunnen achten.

Volgens de in het kader van de vergunningverlening verrichte onderzoeken, waarvan de resultaten zijn neergelegd in de bij de aanvraag gevoegde rapporten “Hinderaspecten geluid en trillingen Grensmaasproject” van 14 december 2005, wordt aan de in de vergunning gestelde grenswaarden voldaan. Niet aannemelijk is gemaakt dat de uitgangspunten en conclusies in het genoemde rapport onjuist zijn. In hetgeen appellanten sub 6 en sub 9 hebben aangevoerd, bestaat, mede gezien het deskundigenbericht, geen grond voor het oordeel dat met een zorgvuldige bedrijfsvoering de gestelde norm niet naleefbaar is.

Deze beroepsgronden van appellanten sub 6, sub 7, sub 9 en sub 11 falen.

2.33.3. Voor zover appellanten sub 6 en sub 9 betogen dat verweerder sub 1 ten onrechte heeft nagelaten een voorschrift aan de vergunning te verbinden inhoudende dat op een daarbij aan te geven wijze moet worden bepaald of aan de in de vergunning opgenomen grenswaarden voor trillingen wordt voldaan, overweegt de Afdeling dat een dergelijk voorschrift inderdaad ontbreekt. Het bestreden besluit is dan ook op dit punt in strijd met artikel 8.12, vierde lid,

van de Wet milieubeheer, waarin is bepaald dat, voor zover aan de vergunning doelvoorschriften zijn verbonden, in ieder geval ook een of meerdere controlevoorschriften als bedoeld in het vierde lid aan de vergunning dienen te worden verbonden.

Deze beroepsgrond van appellanten sub 6 en sub 9 slaagt.”

X. ABRvS 12 maart 2008, 200608537/1, «JM» 2008/60

Uit deze uitspraak is opnieuw weinig op te maken anders dan dat hier kennelijk weer uitgegaan is van de SBR-richtlijn B en dat de Afdeling daar geen problemen mee heeft.

“2.11.8. Ten aanzien van trillinghinder overweegt de Afdeling het volgende.

Op bladzijde 41 van de commentaarnota op de ingebrachte zienswijzen is vermeld dat verweerders sub 1 aan de SBR-richtlijn, deel A voor schade aan bouwwerken en deel B voor hinder voor personen toetsen. Onder punt 32d op deze bladzijde staat dat trillingen in het MER zijn beschouwd.

Op bladzijde 127 van het MER staat dat trillinghinder als gevolg van de zandwinning niet wordt verwacht, gezien de afstand tussen de woningen en de activiteiten van de zandwinning.

Hetgeen [appellant sub 3] heeft aangevoerd, geeft geen aanleiding om aan deze conclusie in het MER te twijfelen. Nu de afstand tussen de woningen en de grens van de zandwinning ten minste 100 meter is en de installaties die trillingen kunnen veroorzaken op grotere afstand zullen liggen, hebben verweerders sub 1 zich in redelijkheid op het standpunt kunnen stellen dat naar verwachting geen trillinghinder zal optreden als gevolg van de zandwinning.”

4. Conclusie en aanbevelingen

4.1 De rechtspraak tot nu toe

Is er nu een rode draad in de in paragraaf 3 aangehaalde uitspraken van de Afdeling te vinden? Zoals al opgemerkt moet men voorzichtig zijn met het interpreteren van rechtspraak van de Afdeling. Niettemin menen wij dat gezegd kan worden dat de SBR-richtlijn B het bij de Afdeling goed doet. De Handreiking is slechts acceptabel voor zover het de eerste drie gebiedstypen betreft. Helaas is er tot nog toe geen uitspraak geweest waarin met zoveel woorden gezegd is dat men er goed aan doet om bij het verlenen van vergunningen uit te gaan van de SBR-richtlijn als toetsingskader en de Handreiking verder te laten voor wat hij is. Niettemin kan op basis van de bredere toepasbaarheid van de richtlijn en de algemene lijn in de rechtspraak van de Afdeling wel gesteld worden dat het raadzaam is dit te doen.

Het is in het licht van de systematiek van rechtspreken door de bestuursrechter begrijpelijk dat niet snel een duidelijke aanwijzing verkregen zal worden, ook niet van de Afdeling. Anderzijds zou het vanuit efficiëntieoverwegingen wenselijk zijn als er geen tijd verloren zou gaan aan onnodige disputen over het juiste toepasselijke regelkader. Iets meer duidelijkheid zou gewenst zijn. Zo is bijvoorbeeld de recente uitspraak van de voorzieningenrechter Sector bestuursrecht (een bestuursrechtelijk ‘kort geding’) van de rechtbank

’s-Hertogenbosch (van 26 maart 2009, nr. AWB 09/626), inzake trillingshinder in het stadionkwartier te Eindhoven (opgenomen in het vorige nummer van *TMA*) op zich wel ten gunste van de SBR-richtlijn B, maar de formulering die werd gekozen, houdt de deur open voor andere mogelijkheden en daar willen wij nu juist van af:

“Met betrekking tot de beoordeling van de aanwezige en nog te verwachten trillingshinder als gevolg van de huidige heimethode heeft verweerder aansluiting gezocht bij de waarden neergelegd in de meergenoemde SBR-publicatie. Door verzoeker is de bruikbaarheid van deze als medebepalend toetsingskader niet betwist, zodat ook de voorzieningenrechter van de bruikbaarheid hiervan uitgaat” (ov. 12).

Het zou mooier zijn als een voorzieningenrechter kon zeggen:

“Op grond van vaste rechtspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak kan de voorzieningenrechter er in beginsel van uitgaan dat de toetsingswaarden zoals deze zijn opgenomen in de SBR-richtlijn B als richtinggevend te beschouwen zijn. Dat zou slechts anders zijn als door (één van) partijen aannemelijk gemaakt werd dat in dit concrete geval een ander toetsingskader zou moeten gelden. Nu daar niet van gebleken is, gaat de voorzieningenrechter inderdaad uit van de SBR-richtlijn.”

Goed nieuws wordt in ieder geval gevormd door het vonnis in (het civielrechtelijke) kort geding van dezelfde dag inzake dezelfde problematiek (KG ZA 09-141, eveneens opgenomen in het vorige *TMA*-nummer) waarin de voorzieningenrechter ervan uitging dat de SBR-richtlijn B normgevend is “voor wat op dit gebied in het maatschappelijk verkeer betaamt”. Ook hier kon de Handreiking formeel geen rol spelen, omdat het hier niet om een ‘inrichting’ ging, maar ook de toetsingswaarden uit de Handreiking bleven hier duidelijk buiten beeld (anders dan in het hierboven aangehaalde vonnis van het Hof Arnhem, in par. 3.1).

4.2 Exit de Handreiking?

Het probleem zou echter ook langs andere weg opgelost kunnen worden, namelijk door het aanpassen van de Handreiking industrielawaai. Dat wil zeggen van het incorporeren van de streefwaarden uit de SBR-richtlijn B in de Handreiking of zelfs het geheel schrappen van de paragraaf over trillingshinder in de Handreiking, eventueel onder handhaving van een verwijzing naar de SBR-richtlijn B. Volgens informatie van het ministerie van VROM (te vinden op Infomil.nl⁷) was dit ook de bedoeling: ‘In de loop van 2008 wordt naar verwachting de nieuwe Handreiking Industrielawaai gepresenteerd. In de nieuwe Handreiking wordt ook

⁷ Zie <www.infomil.nl>: InfoMil > Leefomgeving > Ruimtelijke ordening > Handreiking Ruimtelijke ordening en milieu > 2. Trillingen > 2.3 Beleid, wet- en regelgeving.

aangesloten bij de SBR-richtlijn B en wordt het toetsingskader uit de Handreiking industrielawaai en vergunningverlening verlaten'. Maar elders op dezelfde website⁸ is een meer actuele mededeling te vinden waaruit blijkt dat door VROM het proces om tot een nieuwe Handreiking te komen inmiddels stopgezet is. Er komen wel wat wijzigingen, maar het onderwerp 'trillingshinder' lijkt daarbij niet meer aan bod te komen. Het zou bepaald wenselijk zijn als de Handreiking alsnog gewijzigd werd in lijn van de eerdere voor-nemens en in de door ons hier bepleite zin.

4.3 Afsluiting

De verschillen tussen de streefwaarden in de SBR-richtlijn B en de Handreiking kunnen leiden tot een verschillende beslissing en daarmee tot rechtsongelijkheid. De onder-

bouwing van de keuze van het toetsingscriterium zal daarom een belangrijke rol moeten spelen bij de afweging tot vergunningverlening. Het bevoegd gezag zal dus na moeten denken over beleid op het gebied van trillingen. De SBR-richtlijn B biedt daarbij de meeste mogelijkheden tot het leveren van maatwerk.

Dankwoord

Speciaal woord van dank aan Marcel Blankvoort van Cauberg-Huygen voor zijn opbouwend commentaar en suggesties.

⁸ Zie www.infomil.nl: InfoMil > Leefomgeving > Geluid > Geluid in de milieuvergunning > Directe geluidshinder.

REGELINGEN
OMGEVINGSRECHT

HET NO-NONSENSE VAKBLAD SLAAT DE SPIJKER OP DE KOP

Op zoek naar toegankelijke informatie op het gebied van bouw, ruimtelijke ordening, natuur, milieu en landelijk gebied? *Regelingen Omgevingsrecht* is uw onuitputtelijke bron van informatie!

RAAK DE KERN

Regelingen Omgevingsrecht is een no-nonsense vakblad dat beleid, regelgeving en rechtspraak voor eens en altijd duidelijk en werkbaar maakt. Met harde en feitelijke informatie, niet meer en niet minder dan dat.

VERTROUWDE WEGWIJZER

Door bijdragen van zorgvuldig gekozen auteurs en prominente vakgenoten wordt u voorzien van afgepaste en relevante kennis. Want u wilt toch ook alleen datgene horen waar u daadwerkelijk wat aan hebt?

VIER VASTE RUBRIEKEN

Regelingen Omgevingsrecht verschijnt tien maal per jaar en bestaat uit vier kernrubrieken:

- Wet- en regelgeving
- Jurisprudentie
- Praktijkartikelen
- Actualiteiten

Het resultaat? Een totaalbeeld met meer diepgang en informatie waar u wat mee kunt.

KIJK VOOR MEER INFORMATIE OP WWW.SDU.NL/MILIEU

de snelste link naar uw vakgebied **UITGEVERS**